

машинобудівної продукції, а також про поточні та інвестиційні витрати на виробництво і реалізацію цих товарів та технічний стан устаткування, що використовується. На підставі цих даних відділ збуту машинобудівного підприємства у співпраці з іншими економічними службами оцінює доцільність придбання потенційними споживачами певних видів машинобудівної продукції і через групу взаємодії повідомляє їм про результати оцінювання. Головним завданням групи взаємодії є переконання потенційних покупців у доцільності придбання певних видів машинобудівної продукції. При цьому слід окремо розглядати три можливих випадки: коли обґрунтовується доцільність заміни устаткування, яке використовує підприємство – потенційний споживач машинобудівної продукції; коли обґрунтовується доцільність придбання устаткування для розширення обсягів виготовлення продукції підприємством – потенційним споживачем машинобудівної продукції; коли обґрунтовується доцільність придбання устаткування для виготовлення підприємством – потенційним споживачем машинобудівної продукції нових для нього товарів.

Список використаної літератури

1. Мних О. Б. Модель бізнесу машинобудівного підприємства і маркетингова концепція підвищення його конкурентоспроможності / О. Б. Мних // «Менеджер». – 2008. – № 2 (44). – С. 153–163.
2. Набок І. І. Ціноутворення на інноваційний продукт машинобудівного підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. / І. І. Набок. – 3., 2008. – 22 с.
3. Орлов П. А. Збутова діяльність промислових підприємств: теорія та напрямки розвитку : монографія / П. А. Орлов, Г. О. Холодний, М. А. Борисенко та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 232 с.

*Вітка Н. Є., канд. екон. наук,
ДНУ ім. Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ*

НАПРЯМИ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

За сучасних економічних умов господарювання при зростанні витрат паливно-енергетичних та інших ресурсів, при обмеженні коштів стають особливо актуальними розробка та впровадження проектів енерго- та ресурсозбереження на промислових підприємствах. Досвід підвищення ефективності виробництва на підприємствах промислового комплексу свідчить про те, що успіх може бути досягнутий лише за системного підходу до мінімізації витрат матеріальних, енергетичних, трудових, інформаційних та фінансових ресурсів. Зниження ресурсоемності виробництва на базі економного та раціонального використання всіх видів природних, паливно-енергетичних, матеріальних і трудових ресурсів, підвищення ефективності використання виробничих фондів, зниження матеріалоемності продукції, що випускається, глобальне підвищення її якості і ефективності використання є одними з найважливіших умов підвищення ефективності промислового виробництва.

Ресурси є основними елементами виробничого потенціалу, які має в розпорядженні система і які використовуються для досягнення конкретних цілей економічного розвитку. Розглядаючи ресурсозбереження як комплексне використання всіх економічних ресурсів на кожному етапі виробництва (від розробки до реалізації продукції), слід враховувати, що їхня економія може бути забезпечена лише за умови вдосконалення техніки, технологій, організації праці і виробництва, що можливе лише за наявності відповідного рівня моральної і матеріальної зацікавленості як працівників, так і менеджерів, підвищення їхньої відповідальності за результати своєї праці [1].

Для широкомасштабної реалізації основних завдань проведення ресурсозберігаючої політики на промислових підприємствах України необхідне формування системи управління ресурсозбереженням, раціонального використання всіх наявних у виробництві ресурсів і охорони довкілля, оскільки важливішими критеріями сучасного виробництва є рівні його ресурсомісткості, безвідходності та екологічності виробничих процесів.

Формування системи ефективного ресурсозбереження на промислових підприємствах має на меті наступні основні елементи: створення якісно нової системи показників ефективності господарчої діяльності за рівнем екологічності, безвідходності і ресурсомісткості виробництва; формування системи економічної зацікавленості у економії ресурсів, поширенні використання вторинних ресурсів, оздоровленні довкілля і сприянні впровадженню досягнень НТП [2].

Так, індустріально розвинені країни з ринковою економікою витрачають на інноваційні розробки енерго- та ресурсозбереження щорічно в середньому 2,5 % ВВП (Великобританія – 2,2 %, Німеччина і Франція – 2,5 %, США – 2,7 %, Японія – 2,9 %, Швеція – 3,3 %) [1]. Переважну більшість цих витрат беруть на себе самі підприємства (близько 58,0 %). У Російській Федерації витрати держави склали з 1995 по 2015 рр. від 0,72 до 1,23 %. В Україні інвестиційний ресурсозберігаючий потенціал держави зведений до мінімуму: питома вага на інвестування цього виду діяльності щорічно зменшується і складає порівняно з ВВП: 4,4 % в 1990 р. і 0,54 % в 2014 р. [1]. В той же час в загальній кількості витрат на інновації постійно збільшується питома вага коштів самих підприємств (з 69,9 % в 1997 р. до 83,9 % в 2014 р.). Таким чином вітчизняні підприємства повинні в сучасних умовах власними зусиллями вирішувати всі питання, пов'язані з підвищенням продуктивності виробництва та економічної ефективності.

Найважливішими напрямками ресурсозбереження в контексті підвищення економічної ефективності є: зниження енерго- і матеріаломісткості продукції, скорочення і ліквідація витрат сировини та енергії; поліпшення якості продукції, ресурсозабезпечення виробництва за рахунок розширення залучення вторинних ресурсів в господарський обіг [2].

Таким чином, першим елементом системи ефективного ресурсозбереження промислового підприємства є прийняття управлінського рішення з оцінкою потенціалу ресурсозбереження. При оцінці виробничого потенціалу слід розглядати наступні ресурси: основні виробничі запаси, людські, природні, інформаційні, фінансові, паливно-енергетичні, транспортні та матеріальні ресурси, а також бу-

дівельні засоби. Під науково-виробничім потенціалом слід розглядати: матеріально-технічні, інформаційні, кадрові, фінансові та транспортні ресурси, науково-технічні знання та досвід, будівельні засоби. Соціально-економічний потенціал враховує кадрові, соціальні, побутові, інформаційні, фінансові, паливно-енергетичні, транспортні, матеріальні та правові ресурси, будівельні засоби.

Наступним етапом ресурсозбереження є планування та організація процесу ресурсозбереження на підприємства. Досить важливими етапами є проведення стратегічного контролінгу ресурсозбереження та моніторингу ресурсоспоживання. Останнім етапом є оцінка ресурсозбереження за критеріями ефективності. На підставі оцінки ефективності ресурсозбереження знову планується процес ресурсозбереження з урахуванням позитивних та негативних результатів попереднього процесу.

При розгляданні процесу ресурсозбереження на промислових підприємствах, встановлено, що головними перешкодами, що заважають розвитку ресурсозбереження на промислових підприємствах є: висока вартість енергоносіїв; відсутність можливості залучення додаткових фінансових ресурсів для модернізації устаткування; відсутність реалізації оперативних резервів ресурсозбереження, які не вимагають значних витрат; неефективне держане регулювання процесу ресурсозбереження за допомогою економічних заходів.

Можна запропонувати наступні шляхи усунення основних проблем ресурсозбереження:

- збільшення частки ресурсозберігаючих технологій;
- аналіз використання ресурсів на кожній стадії життєвого циклу об'єктів;
- комплексний розгляд системи економії ресурсів, а не тільки вдосконалення технологічних процесів;
- розробка мотиваційної системи ресурсозбереження;
- державна підтримка ресурсозбереження на практичному, а не тільки стратегічному рівні, наприклад, шляхом введення «податкових канікул» на час проведення ресурсозбереження та отримання ефекту;
- проведення процесу оптимізації структури ресурсовикористання.

Впровадження системи ресурсозбереження на промислових підприємствах дає значні позитивні результати для функціонування підприємства, для працівників, споживачів, торговельних партнерів, серед яких економія ресурсів, зниження витрат на виробництво продукції, її реалізацію, матеріальне стимулювання, поліпшення якості продукції та інші вигоди [3].

Ефективність використання ресурсів у промисловості з урахуванням обсягів ресурсозбереження та собівартості продукції можна зобразити як цільову функцію від економії її складових. Отже, критерієм раціонального використання ресурсів є мінімізація витрат при виробництві кінцевої продукції, що має високі споживчі властивості, питомих втрат на виробництво одиниці кінцевої продукції, виконання робіт установленої якості з урахуванням різних обмежень.

Таким чином, ресурси як основний елемент виробничого процесу промислового підприємства є головним об'єктом дослідження в системі підвищення ефективності виробництва та економії на підприємстві, особливо в сучасних

умовах. Підхід до формування ефективної системи управління ресурсозбереженням на підприємстві повинен бути системним та комплексним та має забезпечувати баланс між кінцевими результатами праці, що характеризуються зростанням продуктивності, раціональним використанням ресурсів і їхньою економією, – з одного боку і збільшенням об’єму реалізації продукції (робіт, послуг), – з іншого. На прикладі порівняння витрат на енерго- та ресурсозбереження в розвинутих країнах світу та в Україні встановлено, що українські промислові підприємства повинні власними зусиллями вирішувати всі питання, пов’язані з підвищенням продуктивності виробництва та економічної ефективності. Рішенням головних перешкод до впровадження ефективного ресурсозбереження може стати комплексний розгляд системи економії ресурсів, активна державна підтримка ресурсозбереження на промислових підприємствах, розробка мотиваційної системи ресурсозбереження на підприємства та ін.

Список використаної літератури

1. Шаповал А. І. Методичні підходи до формування ефективної системи управління ресурсозбереженням на підприємстві [Електронний ресурс] / А. І. Шаповал, А. О. Шаповал. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/3562/1/ACF07B18d01.pdf>
2. Нижник В. М. Шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств / В. М. Нижник, Т. В. Шумовецька // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 3. – Т. 3. – С. 100–102.
3. Баландіна І. С. Принципи формування потенціалу ресурсозбереження на підприємствах у сучасних умовах / І. С. Баландіна // БизнесІнформ. – 2012. – № 11. – С. 141–143.

**Ємельянов О. Ю., канд. екон. наук, доц.,
НУ «Львівська політехніка», м. Львів**

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасні умови господарювання для багатьох вітчизняних підприємств є несприятливими, що обумовлено як загальною економічною кризою у державі, так і низьким рівнем розвитку техніко-технологічної бази суб’єктів господарювання. Значна маса фізично і морально зношених основних засобів, масштабне використання застарілих технологічних процесів, низька якість продукції та інші ознаки, що негативно характеризують наявну техніко-технологічну базу значної кількості вітчизняних підприємств, зумовлюють їхню низьку конкурентоспроможність та негативно впливають на фінансові результати їхньої діяльності. Усунення цих негативних явищ у господарській діяльності підприємств потребує розробки та впровадження науково обґрунтованих програм їхнього інноваційного розвитку, що, у свою чергу, потребує попереднього оцінювання рівня такого розвитку.

На теперішній час проблема оцінювання та управління інноваційним розвитком підприємств висвітлюється у багатьох наукових працях, зокрема у [1, с. 15–16; 2, с. 33–38, 3, с. 170–175 та ін.], автори яких запропонували низку плідних, науково обґрунтованих підходів до формування інноваційної моделі розвитку